

Comptabele Canon van het Rijk

A-B-C-fiches financiële beleidsvoering en bedrijfsvoering

Versie 2, augustus 2010, Ministerie van Financiën, Begrotingszaken/BBH, Van Reijssen

Verzekeren door het Rijk – Het Rijk als verzekeringnemer (financieelbeheersinstrument)

- a. Korte omschrijving/uitleg van de financieelbeheershandeling opnemen.
- b. Aangeven waarom specifieke aandacht in dit fiche wenselijk is.
- c. Aangeven of het een veel voorkomende/onregelmatig voorkomende/sporadisch voorkomende handeling betreft.

- a. Verzekeren is een vorm van risicoafdekking. Met een verzekering worden de financiële en budgettaire gevolgen van een optredend risico van een beheershandeling of van het in bezit hebben van een bepaalde zaak afgedekt. Het gaat doorgaans om de gevolgen van het risico van schade aan een eigen zaak of het risico van aansprakelijkheid voor schade aan een persoon of aan een zaak van een ander.

Bij verzekeren door het Rijk (als verzekerde) wordt het financiële risico overgedragen aan een derde partij (de “verzekeraar”), die dat risico doelmatiger kan dragen. Tegenover de overdracht van de financiële gevolgen van het risico aan de “verzekeraar” staat in de regel de verplichting voor de verzekerde tot het betalen van een jaarlijkse vergoeding (premie).

Het voordeel voor de verzekerde is dat meerjarig financiële en budgettaire zekerheid wordt verkregen. Dit bevordert de meerjarige beheersbaarheid van de begroting (budgettaire rust).

NB. Het Rijk treedt soms ook als “verzekeraar” op. Denk aan de Exportkredietverzekering. Dan is er sprake van beleidsvoering/beleidsinstrument. Zie hiervoor het fiche: *Garantieverlening*¹.

- b. Het Rijk verzekert in beginsel geen schades aan eigendommen of de aansprakelijkheid voor schades aan derde partijen, omdat het - gelet op de omvang en de spreiding van de voor verzekeren in aanmerking komende handelingen en zaken - voor het Rijk als geheel (macro) doelmatiger is om eigenrisicodrager te zijn. Daarom geldt ten aanzien van het verzekeren door het Rijk een **Nee, tenzij-beleid**.
Op grond van geldende regelgeving mag alleen met de instemming van de Minister van Financiën overgegaan worden tot het sluiten van een verzekering.
- c. Het sluiten van verzekeringen is – gegeven het **Nee, tenzij-beleid** - een sporadisch voorkomende handeling. In formele zin betreft het een privaatrechtelijke rechtshandeling (private overeenkomst). Speciale aandacht is nodig voor verzekeringsclausules die in meeromvattende overeenkomsten worden opgenomen (bijvoorbeeld dienstverlenings-, huur-, lease-, pps-contracten). Vaak nemen de derde partijen (“verzekeraars”) dergelijke bepalingen standaard in het concept-contract op. In beginsel dienen dergelijke bepalingen niet geaccepteerd te worden. Aan de contractpartij kan gemeld worden dat het Rijk eigenrisicodrager is. Ook in dergelijke gevallen is de voorafgaande instemming van de Minister van Financiën (IRF) nodig.
- d. Een bijzondere vorm van verzekeren is het afdekken van valutarisico's (wisselkoersrisico's), die samenhangen met de financiële verplichtingen die namens de Staat worden aangegaan in een andere valuta dan de euro. Het afdekken van dergelijke risico's wordt wel overwogen met het oog op de budgettaire onzekerheid in euro's die samenhangt met financiële verplichtingen in een andere valuta. Ook hiervoor geldt op grond van de regelgeving - het **Besluit privaatrechtelijke rechtshandelingen 1996**, artikel 6a - een **Nee, tenzij-beleid**. Alleen met de instemming van de Minister van Financiën mag overgegaan worden tot het sluiten van een valutatermijncontract. In zo'n geval wijst de Minister van Financiën ook de bankinstelling aan, waarbij het contract gesloten moet worden. Zie ook de Nota van toelichting bij artikel 6a.

Relevante regelgeving

Verwijzing opnemen naar de relevante rijksbreed geldende regelgeving, gedragscodes, handleidingen, toetsingskaders/beleidslijnen, e.d. Deze regelgeving is te vinden in het handboek *Hafir*: www.minfin.nl/hafir

- o Regeling materieelbeheer rijksoverheid 2006, artikel 5.
- o Regeling materieelbeheer museale voorwerpen, artikel 6.

¹ Nog niet beschikbaar.

Comptabele Canon van het Rijk

- o Besluit privaatrechtelijke rechtshandelingen 1996, artikel 6a.
- o Begrotingsregels/regels budgetdiscipline.

Relevante aspecten vanuit financiële beheersing en financieel beheer

Belangrijkste aspecten voor het onderhavige onderwerp aankruisen en kort toelichten.

☐ Administratie	☒ Begrotingsbeheer
☒ Audit	☐ Begrotings- en verantwoordingsproces
☐ Autorisatie/budgetrecht	☐ Financieel beheer
☐ Beleidscontrol	☒ Materieelbeheer
☐ Beleidsuitvoering	☐ Ministeriële verantwoordelijkheid

Audit

Het toepassen van de beleidslijn van *niet-verzekeren*, tenzij valt onder de rechtmatigheidscontrole van de Auditdienst.

Begrotingsbeheer

Omdat risico's in beginsel niet worden verzekerd, komen de budgettaire gevolgen voortvloeiend uit de opgetreden risico's op grond van de *Begrotingsregels* ten laste van de betrokken (departementale) begroting. In het algemeen gaat het om risico's met een kleine kans. Een jaarlijkse budgettaire voorziening, bijvoorbeeld via het begrotingsartikel *Nominaal en onvoorzien*, ligt dan niet in de rede. Wanneer een schade tot betaling leidt, zal deze uitgave als een tegenvaller worden aangemerkt die in het algemeen specifiek moet worden gecompenseerd. Alleen in bijzondere gevallen kan, zoals bij alle generieke compensaties, op voorstel van de Minister van Financiën door de ministerraad tot generieke compensatie worden besloten.

Baten-lastendiensten mogen geen voorziening assurantie eigen risico treffen (overeenkomstig de toepassing van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving).

Materieelbeheer

Het beleid van niet-verzekeren in combinatie met specifieke budgettaire compensatie kan een prikkel betekenen tot een adequaat materieelbeheer (optimale beveiliging, afdoende preventieve maatregelen om schade bij calamiteiten te voorkomen, e.d.).

Betrokkenheid vakdepartement

In het algemeen zal een **bedrijfsvoeringsdirectie** of een **beleidsdirectie** vanuit risicoanalyse het punt van risicoafdekking door middel van een verzekering opvoeren. Het is dan van belang om in overleg met de directie **FEZ** tot een afweging te komen. Daarbij kan dit fische behulpzaam zijn.

De **Auditdienst** kan achteraf toetsen of de geldende regelgeving is gerespecteerd.

Mocht – met instemming van de Minister van Financiën – tot het sluiten van een verzekering worden overgegaan, dan kan het wenselijk of noodzakelijk zijn daarbij de **juridische** en de **inkoopfunctie** (directies) van het ministerie (of het college) te betrekken.

Betrokkenheid Ministerie van Financiën

Verzoeken door departementen of colleges tot instemming van de Minister van Financiën met het sluiten van een verzekering dienen door de betrokken FEZ-directie te worden voorgelegd aan de IRF. Overwegingen voor de Minister van Financiën om instemming te verlenen, kunnen zijn:

1. het is een specifiek risico, waarvoor de wet van de grote aantallen voor het Rijk als geheel niet opgaat;
2. het is niet gewenst dat het specifieke financiële/budgettaire risico ten laste van de begroting komt (bijv. vanwege de mogelijke omvang van een schade);
3. de zaak of handeling is onmisbaar voor een adequate/ongestoorde bedrijfsvoering;
4. de betrokken derde partij eist het sluiten van een verzekering, bijvoorbeeld voor zaken die niet het eigendom van het Rijk zijn, maar van de derde partij worden gehuurd, geleased of in bruikleen worden genomen (voorbeeld: waardevolle museale voorwerpen in bruikleen genomen door een rijksmuseum).

Generieke instemming met het verzekeren van bepaalde medische kosten

De Minister van Financiën heeft bij brief van 31 augustus 2010, BZ2010-567M, een generieke instemming tot verzekeren van de volgende risico's verleend.

Comptabele Canon van het Rijk

Sommige rijksdiensten verzorgen opleidings-, trainings- en kennisoverdrachtsactiviteiten (cursussen, congressen, expertisebijeenkomsten e.d.), ook voor niet-rijksambtenaren. Voor een bepaalde groep niet-rijksambtenaren kan het verzekeren van bepaalde risico's uit doelmatigheidsoogpunt wenselijk zijn. Het kan gaan om personen, afkomstig uit landen die gewoonlijk derdewereldlanden worden genoemd (in het algemeen non-NAVO- en non-EU-landen), die deelnemen aan opleidings- of trainingsactiviteiten van rijksdiensten, zoals bijvoorbeeld het Instituut Defensie Leergangen of de Rijksacademie voor Financiën en Economie. Het kan doelmatig zijn voor deze deelnemers een reisverzekering af te sluiten ter dekking van medische kosten tengevolge van ziekte of ongeval tijdens het verblijf in Nederland. Hoewel dergelijke kosten in principe door de deelnemers zelf gedragen moeten worden, kunnen er grote administratieve en praktische problemen ontstaan tussen een Nederlandse zorgaanbieder, het opleidingsinstituut en de buitenlandse deelnemer wanneer achteraf blijkt dat de deelnemer zich niet of niet goed heeft verzekerd en niet in staat is de kosten zelf te dragen (verzekeren is in dergelijke landen doorgaans niet gebruikelijk of niet betaalbaar).

In de praktijk blijkt het betrokken opleidingsinstituut soms de niet-verzekerde kosten voor zijn rekening te nemen. Dat kan tot rechtmatigheidsproblemen leiden in het kader van de controle van het jaarverslag, indien dat door een auditor als een onverschuldigde betaling wordt aangemerkt. Mede om te voorkomen dat de administratieve lasten van het oplossen van dergelijke problemen hoger oplopen dan de kosten van het voorkomen van de problemen, kan het doelmatig zijn in de bedoelde situatie tot verzekeren over te gaan.

Overigens betekent dit niet dat altijd tot verzekeren zal moeten worden besloten. Op grond van risicobeoordeling kan ook besloten worden het risico bewust te accepteren, inclusief het eventuele rechtmatigheidsprobleem dat in dat geval kan ontstaan.

Los daarvan kan het voorkomen dat aan een buitenlandse deelnemer door diens bevoegd gezag slechts toestemming voor deelname aan de activiteit in Nederland wordt verleend als de deelnemer een bewijs van verzekering kan overleggen, gesloten door en ten laste van de Nederlandse overheid. Een polis kan in dat geval op eenvoudige wijze overtuigen.

Betrokkenheid Tweede Kamer/Eerste Kamer

Er is geen specifieke betrokkenheid van de Tweede Kamer en/of de Eerste Kamer bij een besluit tot verzekeren.

Betrokkenheid Algemene Rekenkamer

Het toepassen van de beleidslijn van *niet-verzekeren*, *tenzij* valt onder de rechtmatigheidscontrole van de AR.